

De juridische afdeling van de pensioen- verzekeraar

Een pensioenverzekeraar wordt dagelijks geconfronteerd met vele juridische vraagstukken van uiteenlopende aard.

Het is een van de taken van de juridische afdeling daarvoor een praktische oplossing te bieden. Daartoe dient een pensioenjurist zowel te beschikken over kennis van het burgerlijk recht, het sociaal-verzekeringsrecht en het fiscale recht als over kennis van bepaalde publiekrechtelijke wetgeving. Deze kennis is de basis voor het geven van juridische adviezen met betrekking tot pensioenen.

Een blik in de juridische keuken van een grote pensioenverzekeraar.

De juridische afdeling van een pensioenverzekeraar heeft in hoofdzaak drie taken.

- * Ten eerste het opstellen van diverse juridische stukken.
- * Ten tweede het adviseren van klanten, tussenpersonen, adviseurs en van alle anderen die bij het pensioenprodukt zijn betrokken.
- * Ten derde het volgen van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van wetgeving, jurisprudentie en vakliteratuur.

Op deze wijze draagt de juridische afdeling bij aan de vormgeving van een echte, volwaardige pensioenregeling. Bij de eerste taak, het opstellen van allerlei juridische stukken, moet niet uitsluitend worden gedacht aan de pensioenver-

zekeringsovereenkomsten, waarin de grondslagen en de voorwaarden zijn opgenomen voor het verzekeren van pensioenen bij de verzekeringsmaatschappij. Ook wordt de pensioenregeling zoals een werkgever die aan zijn werknemers toezegt, in de meeste gevallen door de verzekeringsmaatschappij op schrift gesteld, in de vorm van een pensioenreglement. Hetzelfde geldt wanneer een pensioenfonds een herverzekeringsovereenkomst met een verzekeraar sluit. Ook worden vaak teksten opgesteld ten behoeve van werknemers met wie een werkgever een afwijking overeenkomt ten aanzien van de in zijn bedrijf geldende pensioenregeling.

Niet altijd alles regelen

Het opstellen van pensioenreglementen is geen eenvoudige zaak. Het is onmogelijk alle aspecten van een pensioenverhouding uitputtend te regelen. Het pensioenreglement zou dan onleesbaar

worden, zeker voor de werknemers voor wie het uiteindelijk is bestemd. Er moet dus een keuze worden gemaakt wat wel en wat niet wordt geregeld. Datgene wat wordt geregeld moet vervolgens op juiste en duidelijke wijze onder woorden gebracht.

Naast verzekeringsovereenkomsten en pensioenreglementen worden allerlei verzoekschriften opgesteld. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om een aanwijzing als pensioenregeling voor een regeling die niet zonder meer als pensioenregeling in de zin van de desbetreffende fiscale regels kan worden aangemerkt. Of om een verzoek om vrijstelling van de in beginsel verplichte deelneming aan een bedrijfspensioenfonds. Ook bij het opstellen van vele andere stukken die in pensioenverhoudingen nodig zijn kan de juridische afdeling van een pensioenverzekeraar een rol spelen. Het kan daarbij gaan om overdrachtsakten, om beslagzaken, om een boedelscheiding, en ga zo maar door.

Bij mijn eigen afdeling is het hier besproken aspect van het juridisch werk zoveel mogelijk in een geautomatiseerd tekstenbestand opgenomen, zodat de Afdeling Verwerking deze stukken zoveel mogelijk automatisch kan vervaardigen. Uiteraard is en blijft de juridische afdeling verantwoordelijk voor de inhoud van het tekstenbestand.

Een tweede taak die ik noemde is advisering. De pensioenjurist van een pensioenverzekeringsmaatschappij geeft zowel intern als extern adviezen. Bij de interne advisering kan worden gedacht aan het begeleiden van de verkoopafdeling. Het kan voorkomen dat een potentiële klant een dermate ingewikkelde regeling wenst te verzekeren dat een jurist de buitendienstfunctionaris bij moet staan in de te voeren besprekingen. Vaak geeft een pensioenjurist op de achtergrond adviezen aan binnen- en buitendienstfunctionarissen die in onderhandeling zijn met een potentiële klant. Ook de andere afdelingen van een pensioenverzekeringsmaatschappij kunnen met vragen van juridische aard bij de juridische afdeling terecht. Die vragen rijzen in de praktijk en kunnen soms snel worden beantwoord, maar kunnen ook complex van aard zijn.

Een voorbeeld van een 'eenvoudige' vraag die kan worden gesteld is de vraag of de fiscus bezwaren zal maken tegen een pensioenregeling waarbij het pensioenpercentage wordt gesteld op 2,80. Een andere vraag die mij onlangs bereikte is moeilijker te beantwoorden: "Is de echtscheidingsbepaling van de Pensioen- en Spaarfondsenwet van toepassing op het gedeelte van een pensioen gevormd ten laste van het Fonds Voorheffing Pensioenverzekering?" Onder externe contacten versta ik de contacten met klanten, het voeren van overleg met de door een klant gekozen tussenpersoon of een door de klant ingeschakeld adviesbureau en contacten met de werknemers of pensioengerechtigden waar het uiteindelijk om gaat. Met hen voert de juridische afdeling overleg ten aanzien van ingewikkelde problemen van velerlei aard. Dat is één van de voordelen van een grote maatschappij. Men kan er met allerlei problemen terecht. Ook dient de pensioenjurist van een verzekeringsmaatschappij vaak een notaris bij te staan, bijvoorbeeld wanneer voor een pensioenfonds statuten moeten worden opgesteld of in een verzekeringsovereenkomst een regeling in verband met partnerpensioen wordt opgenomen. Met advocaten bestaan ook contacten, zoals bijvoorbeeld bij echtscheidingsgevallen en faillissementen.

Een derde taak van een juridische afdeling van een pensioenverzekeraar is het volgen van de ontwikkelingen op pensioengebied. Wijzigingen in de wetgeving moeten worden gesignaleerd, evenals nieuwe jurisprudentie of gewijzigde opvattingen in de vakliteratuur. Wijzigingen moeten worden verwerkt in de met pensioenrelaties gesloten verzekeringsovereenkomsten, en in pensioenreglementen en alle andere denkbare juridische stukken. Het moeilijkste aspect daarbij is het onderkennen of een bepaalde wetswijziging, of een bepaald arrest, gevolgen heeft voor de opgestelde pensioenregelingen.

Pensioenjurist moet alert zijn

Wederom een voorbeeld. Enige tijd geleden is een wet aangenomen die werknemers de mo-

gelijkheid geeft onder voorwaarden voor dat gedeelte van de arbeidsduur dat de 20 uur per week overtreft, gedurende een half jaar onbetaald verlof te nemen in verband met de opvoeding van een kind. Niet iedereen zal zich, bij het horen hiervan, de vraag stellen: "Maar hoe zit het dan met mijn pensioen?" Toch bleek de nieuwe wet, juist voor pensioenen, ingewikkelde consequenties te hebben.

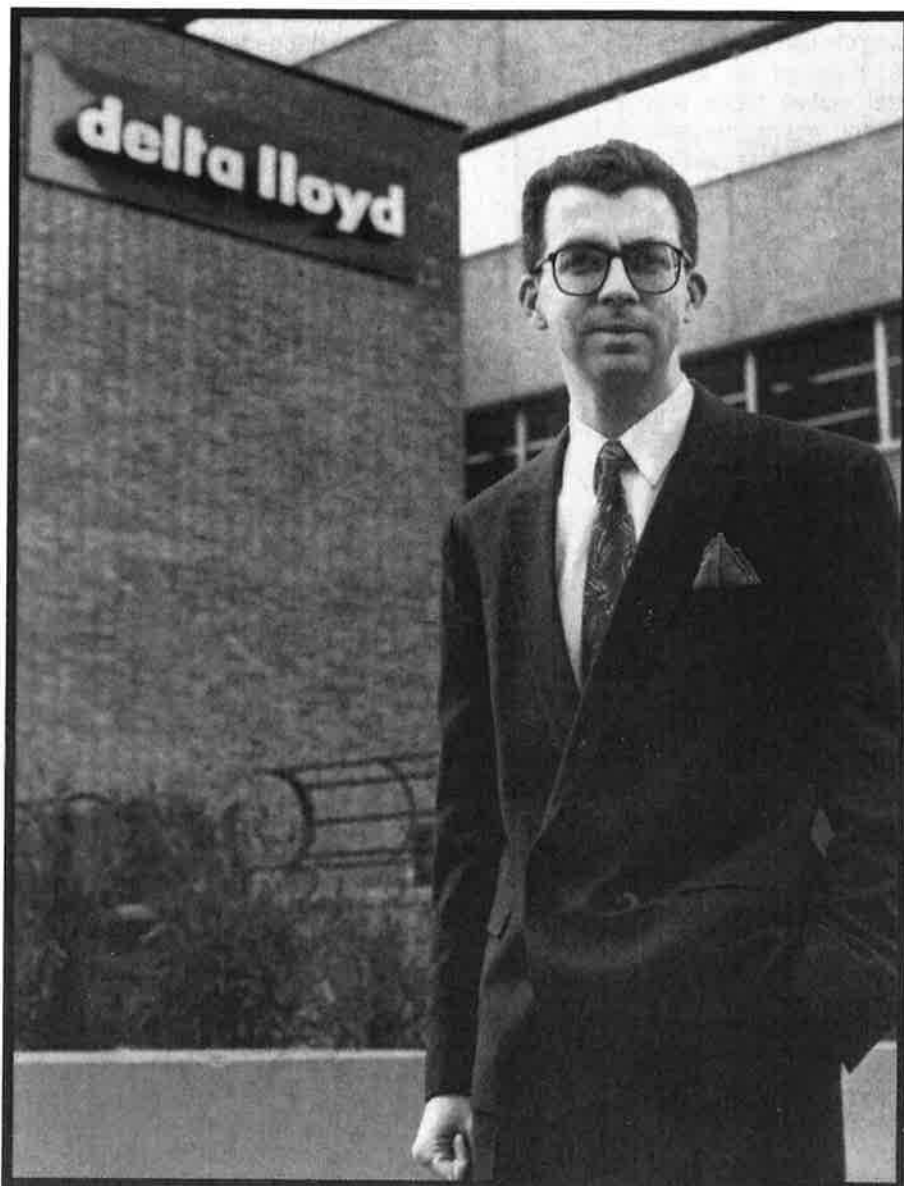
Nieuwe ontwikkelingen leiden voor een pensioenverzekeraar vaak tot nieuw beleid. De juridische afdeling doet in veel gevallen concrete voorstellen daarvoor, of adviseert andere bedrijfsonderdelen bij het formuleren van nieuw beleid. Ook verzorgt de juridische afdeling zowel intern als extern (gedeelten van) cursussen om kennis over pensioenen aan anderen over te dragen. Als hoofd van de juridische afdeling Pensioenen voer ik periodiek overleg met de grote afdeling Verwerking. Om kennis en beleid te verduidelijken. Maar ook om problemen die zich in de praktijk voordoen te signaleren en op te lossen.

Hoe gaat de pensioenjurist te werk

Hiervoor maakte ik al duidelijk dat een pensioenjurist zowel over kennis van het privaatrecht, het sociaal-verzekeringsrecht en het fiscale recht als over kennis van bepaalde publiekrechtelijke wetgeving dient te beschikken. Een belangrijke taak voor een pensioenjurist is steeds te bepalen welke de gevolgen van bepaalde wettelijke regelingen of rechterlijke uitspraken voor de pensioenmaterie zijn.

Methodische aanpak

De problematiek waarmee een pensioenjurist wordt geconfronteerd kan worden geïllustreerd aan de hand van het begrip pensioen zelf. Onze wetgeving kent slechts op enkele plaatsen een regeling die rechtstreeks op pensioenen betrekking heeft. Het begrip pensioen is niet helder omschreven. Bovendien kan voor de ene regeling onder pensioen iets anders worden verstaan dan voor een andere. Dat maakt het oplossen van problemen die zich in de praktijk voordoen moeilijk. Een methodische aanpak is daarom voor een

▲
Mr. W.P.M. Thijsen: "voeling met de praktijk van alledag".

pensioenjurist onontbeerlijk. Een pensioenjurist die wordt gevraagd, een in de praktijk gerezen probleem op te lossen, dient allereerst zoveel mogelijk feitenmateriaal te verzamelen. Het is van het grootste belang dat alle feiten op tafel komen. Vervolgens dienen de relevante feiten te worden geselecteerd. Het is aan te bevelen deze feiten overzichtelijk op papier te zetten. Een notitie of brief zal vaak met een feitenoverzicht beginnen. Ook voor de lezer wordt zo duidelijk op welk feitenmateriaal het uiteindelijke oordeel is gebaseerd. Vervolgens kan de juridisch juiste oplossing aan de hand van de geselecteerde feiten worden gezocht. Vaak moeten daarbij de civielrechtelijke

en de fiscale kant worden bekeken, maar tevens dienen de publiekrechtelijke en sociaalverzekeringsrechtelijke consequenties in het oog te worden gehouden. Het is van belang de conclusie schriftelijk vast te leggen. Daarbij dient de pensioenjurist zich te realiseren aan wie zijn notitie of zijn brief is gericht.

Duidelijkheid, rekbaar begrip

Zo zal een brief aan een pensioenadviseur op geheel andere wijze worden geformuleerd dan een brief aan een individuele verzekerde. Van laatst genoemde mag geen specifieke kennis op het pensioenterrein worden verwacht. Het is vervolgens van belang het eind-

resultaat zorgvuldig te bewaren, toegankelijk, ook voor anderen. Door het opbouwen van een goede en toegankelijke documentatie kan veel dubbel werk worden voorkomen. Bij een grote pensioenverzekeraar komt dezelfde vraag immers vaak terug, steeds vanuit andere hoek. Op onze afdeling beschikken we over een systeem voor geautomatiseerd berichtenverkeer. Allerlei berichten kunnen zo op eenvoudige en nette wijze intern worden verstuurd, en worden gearchiveerd. De pensioenjurist dient niet alleen over kennis van het pensioenrecht te beschikken. Hij moet de consequenties in de praktijk van zijn adviezen kunnen overzien. En zijn advies voor anderen duidelijk kunnen uiteenzetten.

Duizendpoot?

De pensioenjurist: een duizendpoot? Die typering is misschien niet de meest juiste. Een pensioenjurist moet in staat zijn op efficiënte wijze uit de grote hoeveelheid vakliteratuur de voor hem relevante informatie te selecteren. Hij of zij moet steeds het verband kunnen leggen met de pensioenpraktijk. De pensioenjurist dient over goede contactuele eigenschappen te beschikken, zowel mondeling als schriftelijk. Immers: zowel een advocaat, een pensioenadviseur, een tussenpersoon als een klant - en vele anderen - moet hij te woord kunnen staan. Een flinke portie doorzettingsvermogen misstaat een pensioenjurist ook niet, omdat de beste oplossing vaak moeilijk is te vinden. En naast juridische vaardigheden uiteraard ook voeling met de praktijk van alle dag waarin het werk wordt verricht. ●

* **Mr. W.P.M. Thijsen is Hoofd Juridische Zaken bij Delta Lloyd Pensioenen.**